

JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne
Čj. 1091/2011-OD-SPZ/14

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 BRNO

Věc: obv. J. Š. - stížnost pro porušení zákona

Příloha: trestní spis Okresního soudu v Hodoníně sp.zn. 2 T 29/2010

Podle § 266 odst. 1, odst. 2 tr. řádu podávám ve prospěch obv. J. Š. (...),

stížnost pro porušení zákona

proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30.3.2011, sp.zn. 3 To 94/2011, pokud jím bylo zamítnuto odvolání obviněného jako nedůvodné.

Rozsudkem Okresního soudu v Hodoníně ze dne 4.1.2011, č.j. 2 T 29/2010-1174, byl obviněný J. Š. uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví dle § 224 odst. 1, 2 tr. zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31.12.2009 (dále jen tr. zákon) a trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákona, kterých se dopustil tím, že

„dne 24.11.2009 v době kolem 16.40 hodin na silnici I. třídy č. 55 v úseku kilometru č. 93, 136 v katastru obce V., okres Hodonín, po předchozím vědomém požití alkoholu a pod jeho vlivem při hladině nejméně 1,42 g/kg alkoholu v krvi jako řidič osobního motorového vozidla tovární značky N., šedé barvy, registrační značky 2Z4 5231, VIN JN1 TENT30U0225081, jehož vlastníkem je společnost O., spol. s.r.o., IČ 16361059, jel za tmy rychlostí nejméně 90 km/h po rovném úseku komunikace ve směru od obce S. na obec V., přičemž v důsledku ovlivnění alkoholem se plně nevěnoval řízení vozidla, nesledoval situaci v provozu na pozemní komunikaci a nepřizpůsobil rychlost jízdy vozidla svým schopnostem, v důsledku čehož nereagoval na cyklistu poškozeného K. P., nar., který jel stejným směrem přibližně uprostřed pravého jízdního pruhu na řádně osvětleném jízdním kole FORT Dorado, červené barvy, v.č. 9403627, levou polovinou přední části svého vozidla zezadu narazil do jízdního kola a poškozeného, který v důsledku střetu, nárazu na vozidlo a následného pádu na

komunikaci utrpěl vážné zranění hlavy a hrudniku spočívajícího ve zhmoždění mozečku, mozku a krční míchy, krvácení pod měkké pleny mozkové a mozečkové, zhmoždění prodloužené míchy a Varolova mostu a pohmoždění plic, kterým na místě podlehl.“

Pro tyto trestné činy byl obviněný Š. odsouzen podle § 224 odst. 2 tr. zákona a za použití § 35 odst. 1 tr. zákona k úhrnnému trestu odnětí svobody ve výměře 42 měsíců nepodmíněně. Pro výkon tohoto trestu byl obviněný zařazen do věznice s dozorem. Současně byl obviněnému podle § 49 odst. 1 tr. zákona a § 50 odst. 1 tr. zákona uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech druhů motorových vozidel na dobu 7 let.

Obviněný byl rovněž podle § 228 odst. 1 tr. řádu zavázán k povinnosti zaplatit vyčíslenou škodu ve výroku blíže specifikovaným poškozeným.

Předmětný rozsudek napadla včas podaným odvoláním státní zástupkyně, a to ve výroku o trestu v neprospěch obviněného Š. Proti rozsudku podal včas odvolání i obviněný, a to ve svůj prospěch do všech jeho výroků. Konečně odvolání proti výroku o náhradě škody podala i poškozená M. P.

Ve veřejném zasedání konaném dne 30.3.2011 Krajský soud v Brně podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. řádu napadený rozsudek zrušil v celém výroku o náhradě škody ohledně poškozené M. P. a podle § 259 odst. 3 tr. řádu nově rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. řádu obviněnému uložil povinnost zaplatit poškozené M. P. na náhradě škody částku 344.227,- Kč. Odvolání obviněného J. Š. a odvolání státního zástupce byla podle § 256 tr. řádu zamítnuta jako nedůvodná.

Podle § 2 odst. 2 tr. řádu, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.

Podle § 2 odst. 5 tr. řádu, orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhopvat a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného. To nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.

Podle § 2 odst. 6 tr. řádu, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 23 odst. 1 tr. zákona, účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.

Podle § 31 odst. 1 tr. zákona, při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne soud k stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost (§ 3 odst. 4), k možnosti nápravy a poměrům pachatele.

Podle § 224 odst. 1, odst. 2 tr. zákona, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

Podle § 256 tr. řádu, odvolací soud odvolání zamítne, shledá-li, že není důvodné.

Citovanými zákonnými ustanoveními se však soudy důsledně neřídily.

Předně je nutno konstatovat, že meritorní rozhodnutí bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení (porušení zásad trestního řízení dle § 2 odst. 2, 5, 6 tr. řádu) a nemůže obstat. Přes rozsáhlé dokazování v rámci nalézacího řízení nelze důkazní situaci hodnotit v neprospěch obviněného, neboť se nepodařilo odstranit některé zásadní rozpory ohledně skutkových otázek, zejména stran míry ovlivnění obviněného alkoholem. K této otázce byly zpracovány tři znalecké posudky, jejichž závěry jsou natolik rozporné, že předmětné nedostatky nelze překlenout standardními výkladovými postupy, jak to učinil nalézací soud.

Znalec MUDr. Z. K., CSc., kterého oslovila obhajoba, učinil ve svém znaleckém posudku závěr, že obviněný nebyl v době nehody ovlivněn alkoholem, resp. že alkohol obsažený ve víně požitým cca 5 až 15 minut před jízdou nemohl být do krevního oběhu obviněného vstřebán v takovém rozsahu, aby jeho řídičské schopnosti nepříznivě ovlivnil. Nalézací soud tento znalecký posudek dostatečně nezohlednil a pominul též tvrzení uvedená v rámci podrobné výpovědi znalce v průběhu hlavního líčení. K otázce míry ovlivnění obviněného množstvím alkoholu v krvi byl zpracován další znalecký posudek, a sice znalce Doc. RNDr. P. O., CSc., který dospěl k obdobným závěrům jako znalec MUDr. Z. K. Nalézací soud tohoto znalce vůbec nevyslechl v hlavním líčení a jeho znalecké závěry nekonfrontoval s ostatními provedenými důkazy. Soud I. stupně naopak zcela nekriticky převzal závěry znaleckého posudku znalce MUDr. M. V., které byly s oběma již zmiňovanými posudky ve zřejmém rozporu. Posledně zmíněný znalecký posudek přitom trpí nejednoznačností závěrů, která nebyla odstraněna ani doplněním znaleckého posudku, ani výslechem znalce v hlavním líčení. Znalecký posudek MUDr. M. V. byl zadán orgány činnými v trestním řízení, které jej při svých právních závěrech bez relevantních důvodů upřednostnily.

Jestliže mezi znaleckými posudky existovaly naznačené rozpory, soud měl k otázce míry ovlivnění obviněného alkoholem vyžádat revizní posudek znaleckého ústavu dle § 110 tr. řádu a nikoli nahrazovat vysoce odborné závěry svým přesvědčením o správnosti některého z dosud vypracovaných znaleckých posudků. Soud je rovněž povinen přistupovat ke znaleckým posudkům podle stejných měřítek bez ohledu na to, zda je opatřila a předložila obhajoba, nebo orgány činné v trestním řízení. Nalézací soud sice reprodukuje znalecké závěry předložené obhajobou, v rámci hodnocení znaleckých posudků však uplatňuje selekci ve prospěch důkazních prostředků předložených obžalobou. Současně soud v hodnotících úvahách v podstatě nahrazuje nejasné odborné závěry odkazem na pocity a dojmy svědků, kteří pozorovali obviněného jen krátce a až v okamžiku, kdy byl ve stresu z nastalé události.

Do skutkové věty výroku o vině byl zahrnut důležitý závěr, že kolo bylo řádně osvětlené, což ovšem nebylo spolehlivě prokázáno. Ke znaleckému zkoumání z odvětví mechanoskopie byl předložen černý plastový držák zadního světla jízdního kola poškozeného a úlomky červené barvy, které s ním dle vyjádření znalce netvoří jeden celek. Dynamo na předním kole bylo odpojeno. Blikací lampa červené barvy napájená běžnými bateriemi, o které hovořila mj. manželka poškozeného, svědkyně M. P., nebyla ke zkoumání předložena a ani při ohledání místa činu za denního světla dne 25.11.2009 nebyla na místě nehody nalezena. Závěr o předepsaném osvětlení jízdního kola tak nemá potřebnou oporu ve skutkových zjištěních a jde v podstatě o domněnku.

Princip presumpce nevinoty vyžaduje, aby to byl stát, kdo nese konkrétní důkazní břemeno. Existují-li přitom jakékoliv rozumné pochybnosti, nelze je vyložit v neprospěch obviněného, ale naopak je nutno je vyložit v jeho prospěch. Odsuzující výrok může mít zákonný podklad toliko tehdy, je-li v důkazním řízení dosaženo nejvyššího možného stupně jistoty ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, který lze od lidského poznání požadovat, a to alespoň na úrovni obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost" (srov. náleží Ústavního soudu ČR sp.zn. I. ÚS 3741/11). V dané věci bylo provedeno rozsáhlé dokazování, přesto přetrvávají rozumné pochybnosti o vině obviněného zejména ve vztahu k té části skutku, kdy měl svou nedbalostí způsobit smrt poškozeného K. P. Současně lze důvodně předpokládat, že další důkazy by nepřinesly zvrat v důkazní situaci, což se mělo promítnout v aplikaci pravidla „in dubio pro reo“, a to minimálně ve vztahu k nedbalostnímu jednání obviněného jako řidiče motorového vozidla.

Další námitky lze směřovat proti právní kvalifikaci zažalovaného jednání. Oba soudy především přiměřeně nezhodnotily stupeň příčinného významu porušení povinností obou účastníků nehody pro samotnou srážku a míru jejích následků. Toto hodnocení by nutně muselo vyznít v závěr, že s ohledem na významné spoluzavinění poškozeného není důvodu kvalifikovat jednání obviněného podle přísnějšího ustanovení § 224 odst. 2 tr. zákona. Přijátá právní kvalifikace tak nevyjadřuje proporcionální míru, kterou se pachatel a poškozený podíleli na vzniku dopravní nehody a jejím trestněprávně relevantním následku.

Odvolační soud se zcela ztotožnil s obhajobou v tom směru, že poškozený cyklista nejel při pravém okraji vozovky, ale neočekávaně najel do středu svého jízdního pruhu (viz str. 13 písemného vyhotovení rozsudku soudu II. stupně). O tom svědčí i znalecký posudek z oboru biomechaniky, který byl proveden jako důkaz v hlavním líčení. Pokud soud II. stupně v odůvodnění svého rozhodnutí výslovně připustil vjetí cyklisty do středu jízdního pruhu a současně připustil, že v tomto okamžiku již obviněný nemohl zareagovat a nehodě zabránit, pak skutková zjištění nalézacího soudu hodnotil v rozporu s pravidly formální logiky a vyvodil z nich právní závěr, který je v extrémním rozporu s jejich skutečným významem. Přestože odvolací soud uznal verzi obhajoby, že poškozený vjel se svým kolem do středu vozovky, nebyl z tohoto zjištění vyvozen adekvátní právní závěr, že takový cyklista vytvořil projíždějícímu vozidlu obviněného nečekanou a nepředvídatelnou překážku. Důvod, proč tak cyklista učinil, není z hlediska trestní odpovědnosti obviněného rozhodný, a ze strany odvolacího soudu jde do značné míry o spekulativní vysvětlení, neboť nebyl proveden žádný důkaz, který by na straně poškozeného prokazoval náhlý pocit ohrožení z příjíždějícího vozidla. Podstatné je, že poškozený cyklista se na vzniku dopravní nehody významnou měrou podílel, když v rozporu se svou povinností, danou zákonem o provozu na pozemních komunikacích [§ 4 písm. a) a § 57 odst. 2], svým jednáním ohrozil zdraví své a ostatních účastníků silničního provozu a nejel po krajnici ani při pravém okraji vozovky. Obviněný byl povinen předpokládat pouze výskyt cyklisty na krajnici nebo při pravém okraji vozovky a na rovném úseku silnice, kde nebyla křižovatka, nemohl ovšem předpokládat náhlý manévry cyklisty směrem ke středu vozovky.

Podle znění skutkové věty jel poškozený cyklista přibližně uprostřed pravého jízdního pruhu a vozidlo obviněného do něj zezadu narazilo levou přední částí. Tato zjištění jsou podporována výpovědí manželky poškozeného, která k obvyklému způsobu jízdy manžela na kole uvedla, že jí sám říkal, že jezdí dál od okraje silnice, aby auta jedoucí za ním musela zpomalit, aby kolem něj těsně neprojížděla (srov. odůvodnění rozsudku soudu I. stupně na str. 16). Z uvedeného vyplývá, že skutkové závěry nalézacího soudu, které jsou v tomto ohledu správné, nenalezly žádný odraz v závěrech právních, která aproboval i odvolací soud.

Z výše uvedených důvodů tak došlo k nesprávnému hmotněprávnímu posouzení nedbalostního jednání obviněného, když ve vztahu ke znakům kvalifikované skutkové podstaty nelze shledávat dostatečný stupeň kauzálního vztahu, který by byl kryt zaviněním obviněného. S ohledem na spoluzavinění poškozeného tedy nelze brát za trestněprávně relevantní příčinu vzniklého následku porušení určité důležité povinnosti řidiče. Jinými slovy, popsany následek převážně nenastal proto, že obviněný porušil nějakou důležitou povinnost, neboť bez spoluzavinění poškozeného by takový následek nenastal, popř. by nehodový děj měl zcela jiný průběh a následky. Jednání obviněného tedy mělo být přinejmenším kvalifikováno podle § 224 odst. 1 tr. zákona, nikoli podle odstavce 2 citovaného ustanovení.

Právními vadami trpí i výrok o trestu z rozhodnutí ve věci samé.

Podle § 266 odst. 2 tr. řádu, proti výroku o trestu lze stížnost pro porušení zákona podat jen tehdy, jestliže trest je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo jestliže uložený druh trestu je v zřejmém rozporu s účelem trestu.

Obviněný byl ohrožen trestní sazbou v rozmezí 6 měsíců až 5 let. Toto rozmezí zákonodárce záměrně ponechal poměrně široké, aby soudy pečlivě vážily zvláštnosti každého případu a ukládaly tresty plnící svůj účel a přiměřené okolnostem případu i osobě pachatele. Důvodem pro podání stížnosti pro porušení zákona v obecné rovině nemusí být uložení trestu zcela mimo zákonné rozmezí, ale též nezákonně uložená forma trestu odnětí svobody – v daném případě tedy trest odnětí svobody spojený s přímým výkonem.

Nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 42 měsíců není trestem spravedlivým, ani trestem, který by soudy ukládaly v obdobných případech. Z judikatury Nejvyššího soudu sice vyplývá, že usmrcení při dopravní nehodě řidičem ovlivněným návykovou látkou je společensky závažný čin. To ovšem neznamená, že v takovém případě může generálně-preventivní účel splnit toliko nepodmíněný trest odnětí svobody. Takový postup by podle názoru Nejvyššího soudu, vyjádřeného např. v rozhodnutí pod sp.zn. 2 Tzn 97/97, znamenal rezignaci na zásadu individualizace trestu. Soudy obou stupňů vůbec nepřihlédly k vysokému věku obviněného a ke skutečnosti, že trestný čin představuje v jeho životě zcela ojedinělý exces. Odůvodnění výroku o trestu neobsahuje přesvědčivé zdůvodnění nezbytnosti ukládat nejcitelnější formu trestu v našem právním řádu, resp. neobsahuje důvody, z nichž soudy dovozují, že nápravy pachatele nemůže být dosaženo trestem méně citelným. Při ukládání trestu nebylo jako polehčující okolnost zohledněno spoluzavinění poškozeného v rozsahu, který v podstatě vyplýval ze skutkových zjištění. Přitom konkrétní stupeň nebezpečnosti činu vyplývá mj. z míry zavinění obviněného (§ 3 odst. 4 tr. zákona). Kromě nezohlednění spoluzavinění poškozeného lze oběma soudům vytknout i to, že z odůvodnění jejich rozhodnutí ve vztahu k oběma trestným činům nevyplývá konkrétní forma úmyslu, resp. nedbalosti na straně obviněného. Není-li řádně vysvětleno a postaveno najisto, v jaké formě zavinění byl čin spáchán, není zřejmé, zda a jak soud při ukládání trestu tuto důležitou okolnost zohlednil.

Naplnění účelu trestu je nutno posuzovat ve vztahu k celému výroku o trestu, nikoli jen v relaci k jednomu z více uložených trestů. V daném případě byl obviněnému vedle trestu odnětí svobody uložen rovněž trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání 7 let, což je sám o sobě důrazný trest, který dostatečně ochrání společnost před případnou, opakující se nekázní obviněného za volantem.

Je skutečností, že v důsledku velkého zájmu hromadných sdělovacích prostředků v průběhu celého trestního řízení, včetně fáze prověřování, se vytvořila veřejná poptávka po přísném postihu tohoto obviněného. České trestní právo však nepřipouští princip

exemplárního potrestání a soudy zásadně nesmějí ke generální prevenci společensky závažných jednání využívat skutečnosti, že obviněný je manželem veřejně známé osobnosti. Jako ministr spravedlnosti mám pochybnosti, zda (z pohledu dosavadní soudní praxe) neobvyklá přísnost trestu nesouvisí s negativním mediálním vykreslením osobnosti obviněného, ať již takové hodnocení odpovídá skutečnosti či nikoliv.

Na základě všech shora uvedených skutečností proto **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud České republiky:

1. podle ust. § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 30.3.2011, sp.zn. 3 To 94/2011, pokud jím bylo odvolání obviněného zamítnuto, byl v neprospěch obviněného J. Š. porušen zákon v ust. § 256 tr. řádu, a v řízení předcházejícím rovněž v ust. § 2 odst. 2, 5, odst. 6 tr. řádu k § 224 odst. 2 tr. zákona,
2. podle ust. § 269 odst. 2 tr. řádu napadené rozhodnutí zrušil a zrušil i všechna rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, jestliže vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla svého podkladu,
3. a dále postupoval podle ust. § 270 odst. 1 tr. řádu, popř. využil ust. § 271 odst. 1 tr. řádu.

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [4 Tz 98/2012](#)